

Remissyttrande

Handläggare

Margareta Lundin Unger
Vattenförvaltningsavdelningen
margareta.lundinunger@havochvatten.se

Datum 2022-01-11

Dnr 4590-2021

Ert dnr M2021/02448

m.remissvar@regeringskansliet.se

Havs- och vattenmyndighetens yttrande över Promemoria – Särskilda bestämmelser om förprovning av ändring av avloppsreningsverksamhet

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten har ingen erinran om förslaget att möjliggöra att en kemikaliebristsituation kan hanteras genom tillfälliga ändringar i miljöprövningsförordningen och förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Förslaget innebär att brådskande ändringar ska kunna genomföras tillfälligt utan att föregås av en tillståndsprövning. Verksamhetsutövare ska kunna anmäla sådana ändringar till tillsynsmyndigheten i stället för att ansöka om tillstånd. Det framgår av förslaget att en sådan ändring av verksamheten inte får ske i strid med 5 kap. 4 § miljöbalken.

Myndigheten tillstyrker i huvudsak de förslag som lämnas i promemorian för större verksamheter men anser att en del kompletteringar bör göras vad gäller anmälans innehåll. Beträffande små avloppsanläggningar bedömer myndigheten att man bör överväga att föreskriva om ett generellt undantag från skyldigheten att använda kemikalier i en bristsituation för de små anläggningar som försörjer enstaka fastigheter.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Generella synpunkter

Havs- och vattenmyndigheten är enligt 3 kap. 5 § miljötillsynsförordningen (2011:13) tillsynsvägledande myndighet bland annat i frågor om enskilda avlopp¹, vattenskyddsområden och miljökvalitetsnormer. Myndighetens yttrande avgränsar sig därför främst till dessa delar.

Detaljerade synpunkter

6.1 Anmälningsskyldighet ersätter tillståndsskyldighet vid ändring av verksamheten

Havs- och vattenmyndigheten har ingen erinran mot förslaget att anmälningsskyldighet ersätter tillståndsskyldighet vid en brådskande och tillfällig ändring av verksamheten vid en

¹ Små avloppsanläggningar dimensionerade för högst 200 personequivivalenter

kemikaliebristsituation. Myndigheten konstaterar att kemikaliebristsituation inte definieras i promemorian, men utgår från att tillsynsmyndigheten gör bedömningen om en sådan situation föreligger i det enskilda fallet.

Beträffande föreslagen lydelse till 5a kap. 3 § andra stycket miljöprövningsförordningen ifrågasätter myndigheten behovet och förstår inte avsikten med skrivningen. Myndigheten ser inte vilka verksamheter som skulle träffas av bestämmelsen och saknar en motivering till varför den behövs.

Vidare ifrågasätter Havs- och vattenmyndigheten att tillsynsmyndigheten enligt 27 b § miljöprövningsförordningen ska fatta ett beslut som avser godkännande av en anmälan, då detta strider mot den systematik som vanligen tillämpas avseende anmälningsärenden. Ett aktivt beslut om godkännande gör att bestämmelsen får en mer tillståndliknande konstruktion, och det kan därmed uppstå frågor om tillsynsmyndighetens möjligheter att fatta beslut som går emot detta, trots att beslut i anmälningsärenden inte bedöms ha rättskraft. Det framgår inte av vilket syfte regeringen anser att ett godkännande är nödvändigt eller lämpligt, men om det är kopplat till ett behov av skyndsam handläggning och de sedvanliga sex veckorna bedöms vara för lång tid bör det vara möjligt att reglera detta på annat sätt, t.ex. genom att handläggningstiden sätts till en kortare period, om det är möjligt. Ett annat alternativ kan vara att det framgår av förordningen att ändringen kan träda i kraft tidigare, om myndigheten förelagt om försiktighetsåtgärder innan denna tidsperiod passerat.

6.2 Ändringen ska vara tillfällig

Myndigheten tillstyrker förslaget att ändringen ska vara tillfällig och att en återgång till gällande tillstånd bör ske så snart det är möjligt.

6.3 Anmälans innehåll

Uppgifter som en anmälan alltid ska innehålla

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker förslaget om att en anmälan ska innehålla uppgifter där det framgår vilka åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa negativa miljöeffekter, inklusive underlag i fråga om miljöns känslighet i de områden som kan antas bli påverkade.

För att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma ändringens påverkan på vattenmiljön bör anmälan även innehålla en beskrivning av hur ändringen av verksamheten kan påverka status eller uppnåendet av en miljökvalitetsnorm för vatten.

Anmälan bör även innehålla uppgifter om recipienten är en dricksvattentäkt eller badvatten och en beskrivning av hur ändringen kan påverka risken för smittspridning och påverkan på människors hälsa.

6.4 Myndighetens hantering och beslut med anledning av en anmälan

Tillsynsmyndigheten ska bedöma vilka effekter ändringen har på människors hälsa och miljön och om dessa är sådana att ändringen kan godtas genom anmälan. En anmälan bör därför innehålla uppgifter så att tillsynsmyndigheten kan bedöma om otillåten påverkan riskerar att ske.

Havs- och vattenmyndigheten saknar resonemang om hur tillståndsvillkor som står i strid med anmälda ändringar ska tillämpas under den tid anmälan gäller. Ska beslut i anmälningsärenden tolkas så att eventuella tillståndsvillkor som står i strid med detta inte gäller? För att undvika osäkerhet föreslår myndigheten att det bör framgå av 1 kap. 5a § miljöprövningsförordningen att tillsynsmyndigheten får besluta om att tillståndsvillkor ersätts med föreläggande om försiktighetsmått under den tid som den anmälda åtgärden gäller.

6.5 För små avloppsanordningar saknas behov av ändringar av regelverket

Enligt statistik från SMED (Svenska miljöemissionsdata finns det i Sverige närmare 50 000 små avloppsanläggningar med förstärkt fosforrening genom kemisk fällning eller fosforfälla. Havs- och vattenmyndigheten bedömer, till skillnad från promemorian, att det är tveksamt om nuvarande regelverk förmår att hantera en kemikaliebrist inom ramen för en anmälan enligt 14 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Myndigheten anser att det teoretiskt sett borde gå att hantera en anmälan om ändring för byte av kemikalier enligt denna paragraf, men förutsättningarna att alls ersätta de kemikalier som idag används med andra är troligen begränsade för små avloppsanläggningar. Det framstår som mer sannolikt att anmälningar kommer att avse att verksamhetsutövaren vill driva anläggningen helt utan kemikalier under den tid bristen består, något som myndigheten bedömer bör utgöra en tillståndspliktig åtgärd eftersom kemisk fällning och uppnåendet av en viss prestanda rimligtvis är en förutsättning för tillståndet. Svaret på en anmälan skulle sålunda kunna innebära att tillsynsmyndigheten konstaterar att ändringen är tillståndspliktig. För att anmälan om ändring ska kunna genomföras för alla små avloppsanläggningar på det sätt promemorian avser bedöms nuvarande reglering inte vara tillräcklig. För att säkerställa att det ska vara tillräckligt att anmäla en ändring av verksamheten bör en paragraf motsvarande den föreslagna 1 kap. 5 a § miljöprövningsförordningen avseende möjligheten till undantag från tillstånd för ändring av en liten avloppsanläggning införas i anslutning till 13 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Det framstår dock som troligt att kommuner med ett stort antal små avloppsanläggningar med kemisk fällning kommer att få en mycket hög, möjligen övermäktig, arbetsbelastning avseende anmälningsärenden. Enligt statistik från SMED finns enstaka tillsynsmyndigheter som har tillsyn av upp mot 2000 kemikalieberoende så kallade minireningsverk. Flera hundra minireningsverk i en kommun är inte ovanligt.

Havs- och vattenmyndigheten ser vidare en risk för att enskilda verksamhetsutövare inte kan undvika att bryta mot sina villkor på grund av kemikaliebristen. Att bryta mot ett tillståndsvillkor utgör enligt 29 kap. 4 § första stycket 2 miljöbalken otillåten miljöverksamhet. Det framstår som mindre troligt att enskilda i någon större utsträckning kommer att dömas till ansvar om villkoret överträds på grund av en kemikaliebrist i samhället. Det kan dock leda till stress för den enskilde verksamhetsutövaren och ytterligare arbete för kommunala tillsynsmyndigheter, Polisen och Åklagarmyndigheten att hantera åtalansmälningar som tillsynsmyndigheterna är skyldiga att ge in enligt 26 kap. 2 § första stycket miljöbalken.

Havs- och vattenmyndigheten anser att man bör överväga att föreskriva om ett generellt undantag från skyldigheten att använda fällningskemikalier i minireningsverk i anläggningar mindre än exempelvis 50 personekvivalenter, och att enbart de anläggningar som är större än dessa omfattas av anmälningsplikt. Då ges tillsynsmyndigheten möjlighet att fånga upp de flesta av de små anläggningarna som kan behöva en individuell bedömning på grund av risk för miljö

och hälsa, men det stora flertalet av anläggningarna som försörjer enstaka fastigheter undantas. En sådan, tillfällig rätt att föreskriva om ett undantag kan antingen införas i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd eller så kan en temporär delegation till kommunerna införas i förordningen om detta bedöms inrymmas i delegationsmöjligheten som framgår av 9 kap. 7 § tredje stycket miljöbalken.

7 Konsekvenser

Konsekvenserna för staten är beroende av om en bristsituation uppkommer och dess omfattning.

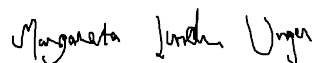
För Havs- och vattenmyndigheten kommer behovet av att ge vägledning öka avseende vattenförekomsternas sårbarhet, effekter på vattenmiljön och möjligheten att uppnå en miljö kvalitetsnorm.

Även behovet av tillsynsvägledning för enskilda avlopp kan komma att öka eftersom det kan finnas många mindre avloppsanläggningar som kan påverkas av en kemikaliebristsituation på så sätt att tillstånd och villkor kan vara svåra att följa.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Jakob Granit efter föredragning av utredaren Margareta Lundin Unger. I den slutliga handläggningen av ärendet har även verksamhetsjuristen Anna Johansson, utredarna Susanna Hogdin och Bodil Aronsson Forsberg, avdelningschefen Johan Kling och enhetschefen Johan Stål medverkat.



Jakob Granit



Margareta Lundin Unger

Kopia till:

m.rattssekretariatet@regeringskansliet.se

bjorn.thews@regeringskansliet.se

gerda.kinell@regeringskansliet.se